

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjenišтво Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Františkanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak teden. Naročnina letno 60 Din., za inozemstvo 80 Din. Člani pos. UJU plačajo list a članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. šek. rač. 11.197. Telefon 3112.

Preizkusimo svoje moči!

(Ob ustanovitvi Učiteljske gospodarske poslovalnice.)

Le šibko bitje je vsak posameznik zase, a veliko moč si lahko pridobi, ko se zveže s svojimi sotočarji v močno celoto.

Ze v marsičem je pokazala naša učiteljska organizacija koliko zmora stan združen v celoto, strememo za ciljem, ki je tudi cilj vsakega posameznika. Mnogo uspehov smo dosegli kot organizacija, ki bi jih posamezniki ne mogli nikdar doseči. — Preizkusili smo že svoje moči v skupni organizaciji, tudi na gospodarskem polju so se udeleževali posamezne skupine stanovskih tovarišev, nismo pa do zadnjega časa mislili na ustanovitve gospodarske zadrage, ki bi bila popolnoma naša in bi bili njeni člani vsi v poverjeništvu učiteljskega združenja.

Do zadnjega časa, sem rekel, se niso marili slišni poskusi, a danes stojimo že pred izvršnim dejstvom. »Učiteljska gospodarska poslovalnica« je ustanovljena in njeni člani bodo po sklepu lanske pokrajinske skupščine vsi člani poverjeništvu UJU.

Takoj po deklaraciji, odnosno z uveljavljenjem nove smeri v naši organizaciji je začelo razmišljati poverjenišтво tudi na gospodarsko osamosvojitve slovenskega učiteljskega. Bil je osnovan gospodarski svet in lanske pokrajinske skupščine je definitivno sklenila ustanoviti »Učiteljsko gospodarsko poslovalnico«. — Predpriprave so se zavlekle in sklep se je mogel realizirati šele na seji širjega sosveta na Zidanem mostu dne 26. maja.

Pravila, ki so bila že objavljena v »Učiteljski Tovarišu«, so bila z malenkostnimi spremembami sprejeta na običnem zboru, ki je temeljito razpravljalo o bodočem delu in organizaciji poslovalnice. Govorilo se je tudi, kje naj bi bil sedež poslovalnice, a do definitivnega sklepa v tem pogledu ni prišlo. Izvoljen je bil tudi začasni petčlanski pripravljalni odbor (Skulj, Hren, Kopal, Grum in Mlekuz), ki ima predvsem namen oskrbeti potditvev pravil in sondirati teren, da bo mogla zadruga početi s svojim delovanjem takoj ko bodo pravila potrjena in pa sklicati redni občni zbor, katerega naloga bo izvoliti v upravni in nadzorni odbor strokovnjake, določiti definitivno sedež zadrage ter začeti z delom, od katerega bo imelo korist vse slovensko učiteljsko. Čisti dobiček je namenjen v enakih delih obema »Učiteljskima domovoma«, v Ljubljani in Mariboru, organizaciji in rezervnemu skladu.

Zadruga je ustanovljena in sklep lanske pokrajinske skupščine je izvršen a s tem je storjen šele prvi korak k cilju. Še pred pričetkom delovanja Učiteljske gospodarske poslovalnice pa je potrebno spregovoriti nekaj besed, ki naj bodo naslovljene na vse slovensko učiteljsko.

Dlež, ki ga je določila že pokrajinska skupščina in ki znaša komaj 5 Din. je tako minimalen, da ga zmora vsak učitelj(ica), a je bil določen namenoma tako nizko, da ne bo oporekanja od strani članstva proti obližatnemu včlanjenju pri zadrugi. — Zadrugi, ki pa morajo biti vsi člani poverjeništvu zato, da bo poslovalnica res učiteljska in last pas vseh, in da se bo vsak posameznik še sigurneje čutil vezanega podpirati ustanovo, ki je namenjena celotnemu stanu in s tem vsakemu posamezniku. Tudi vpisnina v višini 2 Din ne more ustvarjati nikakih pomislekov, kajti zavedati se pač moramo prevelike potrebe te ustanove.

Učiteljska domova vedno »pelirata na učiteljsko za gnotne prispevke« a dosedaj je bil uspeh v dno le minimalen. Tudi organizaciji je potreba misliti na nove vire dohodkov, da bo lahko razmišljala o znižanju članarine. In vsemu temu bo ustreženo, ne da bi bili naši žepi tangirani. Dobili bomo nove dohodke, ki so prepotrebni, a računati bomo smeli nanje le tedaj, če se bo učiteljsko zavedalo v zadostni meri svojih dolžnosti.

Lep uspeh Mladinske Maticice, ki je dosegla že prvo leto 12.000 naročnikov, a jih ima letos, t. j. v drugem letu, že 20.000, nam daje pogum in upati je, da bo vsak posamezen član celote vedel kaj je njegova dolžnost. Brez pomislekov in raznih predsodkov se moramo odločiti, že pred pričetkom poslovanja naše gospodarske poslovalnice, da jo bomo podpirali z vsemi močmi in ji pripravili častno, za naš stan primerno mesto med učiteljskimi gospodarskimi ustanovami. Če pomislimo kakšnemu namenu bo zadruga služila nam tak sklep ne bo delal težko in če sklenemo to vsi, potem je uspeh ideji zagotovljen in celota bo dosegla ono, česar posamezniki ne bi mogli nikdar doseči in postala bo ustanova, ki bo delala čast učiteljskemu stanu in mu bo donajala tudi velike materialne koristi.

V. M.

Pletene spomladanske kostume, lumberje, jumperje, telovnike, nogavice i. t. d. izdeluje najceneje trvdka

FR. M. ROZMAN, Ljubljana, Židovska ulica 7.

Naročila v najkrajšem času. Vedno najnovejši vzorci.

Seja širjega sosveta na Zidanem mostu.

(Konec.)

Šolski zekon.

Tovariš Iv. Dimnik je podal precej obširno in zanimivo poročilo o načrtu novega šolskega zakona in o državnem prosvetnem programu, o katerem bodo poročali društveni predsedniki na društvenih zborovanjih. Debatata o tem poročilu je odpadla.

Pravila

bodo razmnožena in razposlana na posameznika društva, da dajo ista svoje mnenje. Počakati pa bo potreba, da zavzame centrala UJU svoje stališče.

Učiteljska Samopomoč.

Tov. Kocjančič temeljito poroča o Učiteljski samopomoči, njenem razvoju in sedanjem stanju. Danes ima Samopomoč 2320 članov in znaša posmrtnina 11.600 Din. Od 1. januarja 1929 je vstopilo 66 novih članov. Končno je podal še naslednje

predloge o Učit. samopomoči sreskim učiteljskim društvom:

A. V splošnem: 1. Vsaka stanovska organizacija skrbi za dober gnotni položaj svojih članov. Tega izboljšujejo in krepe stanovsko-gospodarska društva in ustanove. Dobro uspevajoče gospodarsko društvo je Učit. samopomoč.

2. Zato naj bo na vsakem učiteljskem zborovanju stalna točka, Pogovor o Učit. samopomoči.

3. Vsa učiteljska društva naj se po zaupnikih, nabiralcih članov U. S. zainteresirajo in podrobno seznajajo z U. S.

4. Učit. društva, ki zupnikov (nabiralcev članov) U. S. še nimajo, naj te imenujejo na prvem bližnjem zborovanju; večja društva z razsežnimi okraji naj izvolijo več zaupnikov, nabiralcev.

5. Za zaupnike, nabiralce naj se po možnosti oglašajo, ki so že člani U. S. ali pa se izvoli take, ki bodo radi in z vnašmo delali za porast U. S.

6. Na vsak občni zbor U. S. naj pride večje število članov vsakega društva.

7. Če to ni vselej mogoče, naj pošlje vsako sresko učiteljsko društvo vsaj enega zastopnika ali pa pooblasti kakšnega člana iz drugega okraja, da zastopa društvo na občnem zboru.

B. Posebej za občni zbor v juliju 1929.:

1. Na zborovanju učit. društva, ki bo še pred občnim zborom U. S. naj se pretresa prememba društvenih pravil, zlasti pa načrt o podpornem skladu, katerega so društva prejela v teh dneh.

2. Določijo naj se govornike-debaturje za ali proti.

3. Izpreminjevalne predloge k društvenim pravilom ali nove predloge (načrte) k načrtu o podpornem skladu pošljite U. S. v Ljubljano.

4. Vse predloge, premembe, kritike, priporočila itd. naj pošljejo učit. društva ali posamezniki vsaj en teden pred občnim zborom Učit. samopomoči v Ljubljano.

Kongres svetovne federacije pedagoških društev

(Od 25. julija do 4. avgusta 1929 v Zenevi.)

(Po »Internacia Pedagogia Revue«.)

Kaj je Svetovna federacija pedagoških društev?

To ime nosi organizacija, ki združuje vzgojitelje vsega sveta in pospešuje medsebojne stike pedagoških kapacitet vseh držav in narodov. Federacija ne stremi le po enotnosti pedagoške ideje v 63 suverennih državah, ampak hoče najti tudi splošne elemente vzgoje, ki bi mogli služiti vsem skuprat. Pomeni torej gibanje za graditvijo znanstvenega dela na osnovi prepričanja, da je bodočnost odvisna od vzgoje mladine.

Zgodovina Svetovne federacije.

Ob koncu svetovne vojne so povsod čutili potrebo, najti torišče, na katerem bi se mogli narodi zblizati, torišče, kjer bi se ne križali politični, gospodarski in konfesionalni interesi. Iskalo se je sredstvo, da se izkorenini sovraštvo med narodi in da se nadomesti z duhom slege, dobrohotnosti in pravčnosti.

Pedagoško združenje v USA »National Education Association« je spoznalo v vzgoji tisto konstruktivno silo, ki more v prvi vrsti zagotoviti napredek civilizacije. Poverilo je svoj odbor, naj dobi stike z inozemstvom in izdela program za svetovni kongres v pedagoških vprašanjih. V mnogih državah je našla ta misel navdušen odziv in kongres, ki se je vršil julija 1923. v San Francisku, je obiskalo okoli 600 delegatov iz 60 različnih dežel. Celotno nekatero vlado so poslale svoje zastopnike. Takrat se je sklenilo prirediti kongres vsako drugo leto; prvi se je vršil leta 1925. v Edinburghu, drugi 1. 1927. v Torontu, a tretji se bo vršil v Zenevi.

5. Občnega zbora naj se udeleži kolikor mogoče dosti članov; to bo lahko mogoče, ker bo zborovala v onih dneh tudi pokrajinska skupščina UJU — poverjenišтво Ljubljana.

Pokrajinska skupščina.

Tov. Skulj pojasni, da je ožji sosvet že sklepal glede časa in kraja, kjer naj bi se vršila pokrajinska skupščina in je bilo sklenjeno, da se vrši 21. in 22. julija v Ljubljani.

Ker poteče z letošnjim letom tudi funkcijska doba ožjega sosveta in eksekutivne poverjeništvu, je razmišljal širji sosvet ali ne bi kazalo izvesti volitev po Kislingerjevem načrtu. Razvila se je precej živahna debata in so oni predsedniki društev, kjer so ta način že preizkusili, bili nekateri za izvedbo tega načina, nekateri pa proti. Najbolj pa se je povdarjalo materialno stran, kajti izvedba tega načina volitev bi stala poverjeništvu po mnenju nekaterih članov precejšnjo vsoto.

Način volitev.

Tov. Kislingerja je zastopal na seji širjega sosveta tov. Vidmar, ki je v početku zastopal stališče, naj bi se po Kislingerjevem načinu izvolilo nove člane ožjega sosveta, a je po pripombi tov. Hočevarja, da bi volilni aparat stal 10.000 Din, predlagal sam, da naj preizkusijo Kislingerjev način volitev vsa posamezna društva pred svojimi običnimi zbori, a za ožji sosvet naj ostane stari način volitev. Ta predlog je bil soglasno sprejet. Debatata o tem predlogu so se udeležili tov. Skulj, Plavšak, Feinig, Hočevar, Mavrič in Roš.

Bilo je nato še sklenjeno, da se vršijo volitve članov ožjega sosveta po okrožjih, ki naj jih določijo poverjeništvu in jih razpošlje na vsa društva.

Uredništvo organizacijskih listov.

Potrjen je bil sklep pokrajinske skupščine in seje ožjega sosveta, da se razpišejo uredniška mesta »Učiteljskega Tovariša«, »Popotnika« in »Zvončka«. — Ob tej priliki se je razpravljalo tudi o resoluciji laškega društva glede »Zvončka« in je bilo prečitano tudi pismo tov. Gangla, ki je odložil njega uredništvo. Sklenjeno je bilo, da prevzame uredniške posle Mladinska Matica, ki naj do delegacijskega zborovanja pripravi material in predlog, glede »Zvončkovega« urejevanja.

Predlogi društev

so morali vsled pomanjkanja časa odpasti. Vsi predlogi, ki so bili vposlani za sejo širjega sosveta bodo predloženi v pretres pokrajinske skupščine.

Slučajnosti.

Pri slučajnostih je bil sprejet predlog tov. Lulika, da morajo biti učiteljska društva korporativno člani edino onih društev, ki jih predlaga in potrdi delegacija.

Ker se ni pri slučajnostih nihče več javil k besedi je zaključil poverjenik sejo ob 42.

Ob 3. uri popoldne se je pa vršil Ustanovni občni zbor »Učiteljske gospodarske poslovalnice«.

V. M.

Stalna organizacija.

Eden izmed najvažnejših rezultatov kongresa v San Francisku je bila ustanovitev stalne organizacije »Svetovna federacija pedagoških društev«, katere bistveni cilji so:

1. Vzpostavitev prijateljskih, dobrohotnih in zaupnih odnosov med narodi;

2. ustvaritev popolne svobode in enakopravnosti vseh držav brez razlike glede rase in vere;

3. dobrohotno sprejemanje velikih činov in umotvorov, ki so jih ustvarili pripadniki drugih narodov;

4. verodostojnejše in objektivnejše obveščanje o raznih dogodkih z učili in učnimi knjigami;

5. zmisel za mednarodno moralo v sreih mladine;

6. gojitev zavesti skupnosti vsega človeštva, da se pokaže vsa absurdnost vojne; pospeševanje duha miru, ki temelji na pravilnem patriotizmu, ki goji ljubezen do lastne domovine, a ne sovraštva do drugih narodov in dežel.

Kongres v Zenevi.

Kongres v Zenevi se bo vršil po internacionalnem načrtu in bode zelo zanimiv za pedagoge vseh dežel. Radi velike obsežnosti se bo delil na več sekcij, v katerih se bodo vršili referati in diskusije o odnosnih pedagogah. Poleg tega se bodo vršila tudi glavna zborovanja, skupna za vse sekcije, na katerih bodo predavali znameniti pedagogi o mednarodno važnih pedagoških vprašanjih.

Organizirane so sledeče sekcije (ki bodo prirejale svoje sestanke v dopoldanskih urah):

1. Učiteljska in roditeljska združenja, Novo mednarodno društvo »Home and School« (družina in šola);

2. vzgoja in zdravje;

3. praktična vzgoja (z razliko od poklicne vzgoje);

4. učiteljske organizacije in šolskoletna administracija z mednarodnega vidika;

5. mednarodno sodelovanje in dobrohotnost (splošna vprašanja);

6. isto z ozirom na pripravo učiteljev;

7. kako bi se mogel uvesti v šole duh mednarodnega sodelovanja in sprave (program Društva narodov);

8. vzgoja težko vzgojljivih otrok;

9. podeželsko (kmetško) življenje in vzgoja;

10. vzgoja v predšolski dobi;

11. odnošaji med šolo in družbo;

12. vzgoja — novine — javnost;

13. mednarodni položaj književnosti;

14. od šole do obrti (program Mednarodnega urada dela).

Delo posameznih sekcij bodo ilustrirale razstave. Skupni večerni sestanki bodo dali priliko slišati delegate raznih narodov. Na sporedu je tudi predvajanje šolskih filmov, prireditve švicarskih nacionalnih svečanosti in slavnostna predstava organizirana po Jacquesu Daleroze poset tajništva Društva narodov ter Mednarodnega urada dela, ki je sodeloval pri sestavi programa za kongres.

Udeležbo na kongresu je treba javiti gosp. M. Goldbergeru, Leipzig-Oetzsch, Im Lumsch.

Šolstvo v ljubljanski oblasti.

(Nagovor prosvetnega inspektorja dr. Drag. Lončarja na nadzorniški konferenci dne 15. in 16. maja 1929.)

Gospodje nadzorniki, ob pozdravu bi hotel obenem izpregovoriti nekaj besed o smernicah vzgoje in pouka na osnovnih šolah.

Vsi smo šli zadnja leta skozi ogenj preizkušnje; upam, da smo jo prebili, ne da bi bili dobili neizceljive duševne rane. Smer, ki smo jo začeli 1926. leta ni samo pravilna, marveč je naravnost odzračna za šolo in učiteljsko. Ker je pretrgala z dolgoletno navado, ki je zašla že v grdo razvado, je umevno, da še ni popolnoma prevzela vsega učiteljskega.

Med zadnjimi streslaji bolnega organizma, ki mu preti neizogibna smrt, je n. pr. sklep kočevskega učiteljskega društva proti objavi moje »Poslanice« v »Učiteljskem Tovarišu«.

Ni moja krivda, ako moji predniki niso delali tega, da bi bili objavljali svoja načela, po katerih so se hoteli ravnati; toda vsak gospodar, ki je pameten in vesten, si naradi načrt, da ga potem skuša uveljaviti, a jaz naj bi se dal voditi od dneвне slučajnosti?

Danes imam v marsičem zadoščenje, ko sem napovedoval bodočnost, ki prihaja, kolikor še ni prišla, med tem. Prelomil sem s tradicijo, da bi bil eksponent stranke za posameznike, ampak sem skušal biti eksponent naroda in države za sten. Žel sem deloma ne hvaležnost, kar mi je bila pa tudi življenska pridobitev, ker morem voditi svoj posel pravilno samo tedaj, če poznam ljudi takšne, kakršni so, a ne, kakršni se delajo: psihološki rodi pedagogijo.

Ni izključeno, da je med kočevskimi učiteljskimi »protestanti« tudi kdo, ki se ima zavaliti za svoj sedanjí položaj načelom moje »Poslanice« a nastopa sedaj, ko je na varnem, proti temu načelom. Na drugi strani bi mi bilo pa všeč, ako bi se o tem ali onem vprašanju vnel razgovor, kar bi bilo gotovo koristno. Toliko za uvod.

Gospodje nadzorniki, naša osnovna šola bodi nacionalna in socialna. Svoj narsčaj moramo vzgajati tako da mu širimo obzorje na podlagi domače zemlje, domačega jezika in domače zgodovine. Spoznavati je treba najprej sebe, t. j. Slovence v zvezi s Hrvati in Srbi; ne v raztresenih podrobnostih, ampak v zaokroženi celoti. Naša šola je državna, t. j. posvetna in ta njen značaj moramo braniti. Ne iščimo sicer po nepotrebnem sporev z zastopniki cerkve; toda morebitno po zakonu neosnovano vplivanje ali celo poskušanje, da bi spravili šolo in učiteljsko v nekakšno podrejenost, moramo zavračati. Vsa naša nastop na bodi izvršen v dostojni obliki; stanovska skupnost in osebna pravilnost nam bodita merilo. To ne velja samo za posvetno učiteljsko, ampak tudi v enaki meri za duhovnike — katehete.

Naša osnovna šola bodi socialna, kar pomeni da mora biti v zvezi z življenjem in priprava za življenje. Skoro vsi — nekateri manj, drugi bolj — smo preveč šolarski, t. j. preveč abstraktni in formalistični. Potrebujemo korenite reforme v vsebini in njenem podajanju. Snovno se moramo okleniti tiste zemlje in tistega ljudstva, ki jima pripadamo; no mestih in trgih obrtno-trgovskega, po industrijskih krajih delavskega in po vaseh